

Nro. 39.

A' FELS. CSÁSZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDÉLMÉBŐL.

Indult Bétsből, Kedden-November 11-ik napján
1866-ik esztendőben.

Török Bitódalom.

Zemlinből Oktob. 30-kán. A' Török alkudozó Követek Mohasil Effendi és a' Capidschi Bascha a' Szerbiai Patriárkának néhány Titoknokjaival egyetemben Semendriába megérkezvén, az alkudozásokhoz hozzá fogtak. Ezen békességes alkudozást a' következő pontokból álló fegyvernyugvást illető Alkú előzte vala meg: —

„A' Szerbiai Insurgens és a' Török Ármadikk között való fegyvernyugvás: 1) Tzik. Mátol fogvást előrelátóképpen hat hetekig legyen fegyvernyugvás; azonközben ha ezen idő alatt Török Császári bé-

kességes alkudozók találnának megérkezni, ezen fegyvernyúgvás' ideje még két hetekkel tóldattassék-meg. — 2) Tz. A' vérontásnak lehető sietséggel való megszüntelése végett, még ezen estve és éjjel minden Vezérekhez parantsolatok indittassanak-el, hogy azonnal minden verekedéstől szünnyenek-meg. — 3) Tz. *Nissa* várának ostromlását szakaszák félbe a' Szerviaiak, és sántzaikból 's az erősség mellől egy óra távolságra vonnyák vissza magokat. — 4. Tz. Arra is rá állanak a' Szerviaiak, hogy seregeiket Kis Oláhországból a' *Morava* vizéig kilentz napok alatt vissza vonván, a' *Recseb Aga* alatt lévő Török seregnék, a' melynek útja elvágatott, utat engednek, olyan feltétel alatt mindazáltal, hogy a' Dobrai, Cellói, és Resovai fekvéseiket mint győzedelmesek megtartják, a' Törökök ellenben a' magok *Prevalai* és *Chiprói* fekvőhelyeiket nékiek által engedik. — 5) Tz. Hogy minden lármát meg lehessen az alkudozásoknak idejek alatt akadályoztatni, mind két fél szorossan megtiltani tartozik katonáinak, hogy egymásnak táboraikba által ne járjanak és egymással ne beszélgessenek, külömben mint Spionok úgy büntetnek-meg. Költ a' Szerviai fő hadi szálláson *Somkayban* Sept. 14 kén délutáni 3 órakor.

Ezen Kötés azonnal elküldetett Török és Szerviai nyelven Konstantzinápolyba a' Császárhoz, és Semendriába a' Szerviai Fő Tanátshoz. Egy ehhez ragasztatott tóldalékban meghatározatott, hogy a' Törökök nevezete alatt a' *Pasman Oglu*' seregei is befoglaltassanak a' fegyvernyúgvásba, mivelnogy neki is a' Török Császár parantsolta vala, hogy álljon-ki a' Szerviaiak ellen a' tsatázó mezőre.

Magyar Ország.

Tállyán, October 27-ik napján. Itt nállunk és az egész Hegyallyán vége van a' szegény szüretnek. Lengyel Országból igen sok borvevők jöttek; azért is a' mi kevés borunk volt, jó drágán eladtuk, úgy hogy az allyas szőlőknek termése is 60 — 70 forinton, a' jó Hegyekről pedig 80 — 85 forintokon kelt; sőt a' B. Keresztúri hegyekről 100 forintokon is eladták boraikat. — *Mádon az asszúszőlő ha jó volt, jó mértékkel 25 for. elment puttonjára.* — Miskólczon is ez az árra van a' bornak; hanem az asszúszőlőt 13, 14, 15 forinton meg lehetett venni s. a. t.

Rövid summába - szedett hadi elegendes tudósítások.

A' Pruszsus Király' hollétéről bizonyost nem olvasunk. Ki Breszlauban, ki Königsbergben, ki pedig másutt erősíti lenni ő F. gét. Hogy a' Királyné Warschauba vette utját, e' sem valóságosult meg semmi újabb tudósítások által. — Az Oroszoknak érkezésekről ezt olvassuk a' közönséges levelekben; — „*Lemberg Oktob. 27-kén.* Bizonyos tudósítások érkeztek az Orosz szélekről, hogy az ott oszszegyülekezett seregek már a' Pruszsus földre bényomúltak, és, mint erősítik, 16 tsapatokban folytatják nagy siettséggel útjokat, hogy a' Pruszsus armádiával mennél elebb egyesülhessenek. Egyegy tsapatjok 12 ezer emberből áll. — Más hiteles tudósításokban azt olvassuk ezen tárgyról, hogy igaz ugyan, hogy már most útban vannak az Oroszok, hanem meg csak mostanság érkeztek a' jobb szárnyokkal Königsberghez, a' jobbal pedig Warschaubhoz. — A' *Dresdák*

ból Nov. 3-kán indult és így leg újabb tudósítások szerint, a' Prusszus armádia' szerentsétlenségei naponként bokrosodnak. Spandau vára kapitulálván, az abban őrizeten volt három Batalionok fegyvereiket letették. Egy innen magát a' Princz Hohentlohe vezérlése alatt Stettin felé vonó, 15 ezer gyalogokból álló Prusszus seregnek, Princz Murat az ő számos lovassaival nagy sebességgel utánna eredvén, azt Templin és Prenzlou városaik között utólérte, és igen véres tsata után vezérijével egygyütt elfogta; kevesen juthattak Lockenizen által Stettinhez. Berlin minden nap 80 ezer katonának eleségéről tartozik gondoskodni. Magdeburgot még meg nem vették, hanem erőssen szorongatják a' Frantziák. Oktob. 30-kán tűz támadván a' várban egész a' mináig előnyomultak az ostromlók, hanem nagy károkkal, mint hogy sokan közzülök (mint erősítik 8 ezeren) felvették a' levegőbe. Nápoleonnak minden újabb készületei azt mutatják, hogy az Oroszoknak, a' kik Kömigsberg felől várattatnak eleikbe akar indulni. Ezen Dresdai tudósítások szerint a' Prusszus Király Graudencznél a' Wistula (Weichsel) mellett Thorn és Marienwerder között 25 ezer emberrel várja az Orosz armádiát, hogy magát velle öszszetsatolja, és azzal ismét előnyomuljon.

A' Prusszus seregek és egyéb Prusszsziai tisztviselők Hannoverát oda hagyták, s a' Prusszus sas-czimerek leszedettek. — Valóság, hogy Pr. Huszár Madnagy Helwig a' közel 7 ezer emberekből álló Pr. sereget. a' mely Erfurtban fogságra esett vala, Eisenach mellett megszabadította. Eszébe vévén t. i. Major Götzen, a' Király Adjutánsa, hogy

a' sok fogoly katonát csak 80 (némelyek szerint 300) gyalog, 50 Vadász, 's kevés Huszár Frantziák kísérnék, Hadnagy Helwig arra ajánlotta magát, hogy az alatta lévő 40 emberekkal őket megszabadítja. Véghez is vitte ígérését: hanem a' fogoly sereg is vitéz módon iparkodott. El is fogott 15 Frantziát, hanem ezek elbocsáttattak.

* * *

Végezte a' Jénai ütközet leírásának.

Előre jegyezzük-meg még röviden ezen tsatának könnyebb megérthetése végett a' következendőket: Mint irtuk, a' Prusszus Király seregének jobb szárnyát egyenesen Frankofurtumnak, a' derekat Würtzburgnak, a' bal szárnyát pedig Bambergnek indította volt: a' Frantziák ellenben a' Schweinfurttól fogva Würtzburgon által Ambergig terjedő környéken gyülekezvén, Bavariából és Szeviából össze, innen úgy szölván egyenesen a' Prusszus sereg' bal szárnyán rontottak által, a' Coburgtól fogva Cseh ország szegeletéig nyúló néhány mértföldnyi vidéken, a' Saal vize' mejjékeire, az ő leg első egygyesüléseknek lineája az elenség előtt Coburgtól fogva Hofig terjedvén. Meg esvén 9-ikben a' Schleitzi és 10-ikben a' Saalfeidi szélső tsaták az előljáró csoportok között, Schleitzből Aumán és Gécán által oly nagy hirtelenséggel elő nyomúlt a' Frantzia armadia, hogy már 13-ikban Marschal Davoust annak jobb szárnyával Naumburghoz érkezett volt, és így az Erfurtból Lipsiába menő útan állott; a' honnan Lipsiáig és Háláig küldözte-ki vigyázó csoportjait. Atallátván a' Pr.

vezérek a' 9-iki tsata alkalmatosságával, hogy a' Frantzia nagy erő a' Saal mejjékin nyomúl lefelé, azonnal sietve vissza hivatták mind azokat a' csoportjaikat, a' mellyket Frankofurtum felé útnak indítottak volt, 's Jénától nem messze állapodtak meg. azon a' helyen, a' melyről (mint a' Fr. hivatal szerént való tudósítás elő adta) 14-ikben meg akarták támadni a' Frantziákat, 's a' mely helyen 13-ikban a' Jénai tetőről az ő készületeiket és mozdulásaikat *Napoleon* Császár szemlélgette. Ezen a' *Jénai* tetőn töltötte el a' 14-ikre virradó éjjelt *Napoleon* az ő testörző Regimentjeinek négy szegelető csoportjai között. — A' többi így következik a' Frantzia előadás szerént: — „

„*Davoust* eleibe olyan rendelés vala adattatva, hogy akkor éjjel seregét *Kösel* mellé (ez egy Sóföző hely nem messze a' *Naumburg* felé menő úton), olyan czéllal, hogy ha az ellenség ezen *Köseli* szorossakon által akar menni, álljon eleibe, ha pedig fekvő helyében találna az ellenség maradni, ezen esetben kerüljön *Davoust* Apoldán áttel annak háta megé. Princz *Pontecorvóra*, kinek serege a' *Davoust* balja felől *Dornburgnál* állott, a' volt bízva, hogy ő is arra vigyázzon, hogy az ellenség *Naumburgnak* fogja-e nagy erővel útját venni, vagy pedig *Jénának* fordul, és minden esetben annak háta üssön. A' Marschal *Lannes* serege azon a' halmon állott, a' mellyen a' Császár és a' testörzői. A' halom bal oldala felől a' Generál *Gazan*; a' jobb oldala felől a' Gen. *Suehet* Osztályaik állottak. A' halmon és a' két felől álló seregek között lévő üress helyekre az ágyuk voltak helyezettve. Azoknak az Osztályoknak, a' mel-

lyek ezen halomra fel nem tértek, Jénából és a szomszéd völgyekből készítették kimenő helyek a' tsatázó mezőre, hogy kiterjeszkedhessenek; a' melyhez talám soha sem juthatott bajosabban hozzá egy tsatázó sereg, mint ez. Nevezetes éjjel volt ez a' szemnek. Egy felől láttszottak egy a' maga első soraival hat mértföldnyire terjeszkedő seregnek az eget megvilágosító, és más felől egy oly sereg tüzei, a' melly tsak egy igen kitsiny pontra vonta vala magát öszsze. A' két sereg' szélső tüzei tsak fél ágyúlövésnyi távolságra voltak egymástól. A' szélső vigyázók tsaknem egymást érték, és semmi mozdulás nem eshetett egygyiknél, hogy a' másik ne hallotta volna. A' *Ney* és *Soult* seregeik egész éjjel útaztak; *Soult* meg is érkezett virattára, hanem a' *Ney* seregéből 3000 embernél több még el nem érkezett volt. A' napnak feljötével az egész armádia fegyverhez nyult. Nagy köd volt. A' Császár néhány fegyveres sorok előtt elloyagolyán javasolta nékiek, hogy a' Pruszsus lovassággal, a' melly mint igen rettenetes ügyiratik-le, vigyázással bánnyanak. Eszekbe juttatta az Ulmai történeteket is; mondotta, hogy itt a' Pruszsus seregek volnának, mint ojt az Austriaiak, békerittetve, hadi plánumjok linéája öszsze bontatott, magazinumjaikat elvesztették, 's már mostanában nem a' ditsőségért, hanem azért viaskodnak, hogy magokat vissza vonhassák; ehezképest azon iparkodnak, hogy elmenetelre való nyilásokat tsináljanak külömbkülömb pontokon magoknak; hanem, neveiket és betsületeket el fogják azon seregeink veszteni, a' mellyek nékiek út engednek. — „Indúljunk! így kiáltottak fel ezen szok-

ra a' katonák. A' Stutzosok azonnal hozzá fogták a' tüzeléshez; az apró puskatüz hevesen elkezdődött; az ellenség a' maga jó fekvéséből kimozdította ott, 's a' mi osztályaink a' feljebb említett szorossakon a' térségre kijövé, tsatározó rendbe formálák magokat. Az ellenség' főbb ármádiája a' mely eleintén a' nagy ködnek eloszlását láttatott várni, most már fegyverhez kapott. Az ő bal szárnyának 50 ezer emberekből álló része, a' Naumburgi szoross útaknak fadézésekre indúlt, oly czéllal, hogy a' Köseli paszszust elfoglalja; hanem már ebben megelőzte vólt őtet Marschal *Davoust*. A' dereka és jobb szárnya a' Prusszus ármádiának, mintegy 80 ezer ember, azzal a' Frantzia táborral szállott szembe, a' melly a' Jénai tetőről lejövé, a' térségen hadi rendet formált vala. Két óráig fedezte a' két ármádiát a' sűrű köd, de a' melly végre egy szép őszi nap világossága által beloszlatódván ekkor látták a' seregek, hogy csak egy kis ágyulövésnyi távolságra állanak egymás előtt. A' sakra ilyen lineában állottak vala ki a' Frantzia seregek. Az ő bal szárnyokat vezérelte Marschal *Augereau*, a' ki annak végét egy faluhoz és erdos helyhez támasztotta. Közötte és a' Linea közepe között, a' melynek vezérlése Marschal *Lannesre* vala bízattatva, a' Császár állott testörző seregével és még egy más jó nagy tartalék sereggel, oly czéllal, hogy inacu segedelmet küldjön, ha arra a' Lineának valamelly pontjánál szükség talál lenni. A' Linea jobb szárnyát formálta és vezérelte Marschal *Soult* (Megjegyzettük feljebb, hogy Princz *Pontecorvo* és *Davoust* oda alább *Naumburg* felé a' Köseli paszsnál dolgoztak); —

„Az ellenség jó nagy számú ármádiájának szép lovassága látszott lenni, a' melly gyorsán és pontossággal tette mozdulásait. A' Császár szerette volna az ütközetnek elkezdését még két oráig halasztani, hogy a' kiállott hadi rendhez a' még oda érkezőfélben lévő seregek is, kiváltképpen a' lovasok, megérkezhessenek: hanem nem állhatott elene a' Frantzia tüzességnek. *Holstedt* nevű faluban néhány Batalionok öszsze tsapván, 's a' miéinknek abból való visszakergetésekre a' Császár nagy ellenséges erőt oda nyomúlni szemlélvén, parantsolta *Lannes*nek, hogy egyszeriben ott teremjen seregével, 's a' nevezett falutt foglalja-el. *Soultra* a' vólt bízva, hogy leg előbb is egy a' maga jobb szárnya felől lévő erdős helyet vegyen-el az ellenségtől. A' Pruszszus ármádia jobb szárnya pedig ugyan ekkor olyan mozdulásokat tévén, melyek által azt mutatta, hogy bal szárnyunkra akar ütni, ehhezképpest rendelést vett Augereau, hogy onét nyomja vissza az ellenséget. Ez szerént egy óránál kevesebb idő alatt az egész Lineánál közönségessé lett a' viaskodás; 250 ezertől fogva valami 300 ezerig való tsatázók, valami 700 vagy 800 ágyuknak segedelmek által iparkodtak az egymás' öldöklésén, és egy igen ritka történetet mutattak a' világ' theatromán. Ugy tették mind a' két fél tsapatjai a' fordulásokat, mintha tsak parádén lettek volna. A' Fr. seregek között az egész tsata alatt sem rendeletlenség sem a' győzelem felett való kételkedés, nem mutatták tsak egy szempillantatig is magokat. —

„Elfoglalván *Soult* az említett erdőt, onnan azonnal előbb nyomúlt. Ezen szempillantatban

hírt vett a' Császár, hogy a' tartalék lovasság 's a' Ney vezérleése alatt lévő gyalogság is megérkeztek, és a' tsatározó Fr. sereg' sorai megett rendet formáltak. A' Császár rendelést tett, hogy ezek is üssenek rá az ellenségre, a' melly ezt látván azonnal hátrálni kezdett, hanem egy egész oráig jó rendel folytatta hátrálását, mind addig míg végezetre a' Bergi Nagy Hertzeg is a' maga Dragonyos és Vasas Osztályaival elérkezvén és bévágván, már ekkor rettenetes renedeletlenséggel esett az ellenség' hátrálása. Ezen vitéz lovasaiak mérgeződén, hogy a' győzedelem tsaknem nállok nélkül ment véghez, a' hol érték az ellenséges tsoporokot mindenütt közzikbe vágta, sem lovasság sem gyalogság meg nem állhatott előttök, a' gyalogságnak öt négyszegű Batalionnyaikon rontottak keresztül, mindenestől fogva elfogyván őket. Hat orányira kergettetvén az ellenség, *Weimarba* velle egygyütt érkeztek meg a' miénk. — Marschal *Davoust* is tsudát követett el ott, a' hova rendeltetve volt a' *Gudin*, *Morand*, *Friant*, és *Daultanne* Osztályaikkal. Valami 30—40 ezer hadi fogjok, valami 30 zászlók, és 300 ágyuk, véghetetlen minden féle magazinumok, eleség, tették ezen napi nyereségünket. A' Pruszsus elestek' száma rendkívülvaló; az ő elesteiket és sebeseiket többre számlálják 20 ezernél. Marschal *Möllendorf* sebet kapott. Hertzeg *Braunschweig* *) és Gen. *Rüchel* (**)

*) Ezen Hertzegről a' múlt postán irtuk, hogy Oktob. 21-kén a' maga lakóvárossába *Braunschweigba* bédagadott szemekkel gyalog ko-

elestek, a' fogjok és szökevények erősítik, hogy az ijedség és zűrzavar az ellenség seregeiben rettenetes. A' mi Generálisaink között csak a' derék Brigadéros *Debilly* esett el, és Brigadéros *Conraux* kapott sebet. *Berges, Lamotte, Barbenegre, Margny, Harispe, Dülembourg, Nicolas, Viala, és Higonnet* nevű Oberstereink ölettek-meg. Egész vesztesünket valami 1000 vagy 1100 elesetkre és 3000 sebesekre tehetjük. A' Császár testőrző Batalionnyai nehezen szenvedhetvén, hogy az egész ármádia verekedvén csak ők nem részesülbetnének belőle, némelyek kiáltozni kezdtek: hogy *marsch! marsch! előre!* a' kiket ilyen szemrehányással tsilapítottale a' Császár: — „Hogy, hogy? Talán valami szakállatlan ifiú akarja előlme szabni, hogy mit tsináljak. Várja el, míg harmincz tsatában vézérkedni fog, és azután mérészelje próbálni, hogy nékem tanácsot adjon.“ —

„Hogy egy tsatában, a' melyben az ellenség majd minden főbb vezéreitől megfosztatott, a' mi főbb embereink között csak egy is el nem vezett,

tsiban (lektikában) megérkezett. Némely tudósítások szerint itt sem sokáig maradt, hanem tartományait egy levél által a' *Napoleon* nagy lelkiségének ajánlván, útját Eszak felé tovább folytatta.

***) Egy Oktob. 21-kén indult Hannoverai levélben ezt olvassuk: — „Gen. *Rüchel Braun-schweigba* megérkezett, következőképpen nem lehetnek igazak az őtet illető eleinteni tudósítások.

valósággal áldanunk kell érette a' Gondviselést, a' mely így vigyázott seregeinkre. Marschal *Lannes*ek a' méjfit dörölte-el egy golyobis, de nem ejtett sebet sajta. Marschal *Davoust*nak, a' kalapját érte egy golyobis, 's a' ruháján is néhány lyuk esett. A' Császár körül, a' Hadi Minister *Berthier*, a' testörzök' vezére Marschal *Bessieres*, a' Császári palota nagy Marschalja *Duroc*, fő Lovászmester *Caulincourt*, 's a' több ezen napoa szolgálatban lévő Istálómesterek és Adjutánsok lovagoltak."

* * *

A' Pruszsus Király' Hadhirdetése: — „

„Midőn ő Pruszsus Királyi F. ge a' maga népének védelmezése végett fegyverhez nyúl, szükségesnek esmérni lenni, hogy ennek sőt egész Európának eleikbe terjezsze azokat a' történeteket, a' mellyek ő F. gét a' fegyver fogásra kötelezték. A' Frantzia Politika 15 esztendőktől fogva ostorozza az emberi nemzetet. Hogy azok az ingadozó Uralkodók, a' kik a' Fr. birodalmat 1792-dik esztendőitől fogva, egymásután sebesen következő változásokkal kormányozták, a' magok uralkodásoknak és lételeknek modját 's megmaradását csak a' hadakozásban keresték, azt nem nagy tsudálkozásal lehetett szemielni. Hanem az erősebb fundamentomú Országlás' modjának felállasa után úgy lehetett gondolkozni, hogy ennek az előbbeni erőszakos eszközökre szüksége nem lévén, helyre fogna alatta állani a' békesseg. *Napoleon* Császár, a' ki a' leg főbb hatalommal felruházta, meggyőzetett 's elfáradott Hatalmasságoktól és vetelkedő

társaktól vala körülvéttetve, más személynek jád-
 zását választhatta volna. A' Frantzia nemzet nagy-
 ságáért nem volt mit tegyen többet; boldogságá-
 nak előmozdítására mindent véghez vihetett. Fáj-
 dalmas dolog, hogy ki kell mondanunk, hogy a'
 Frantzia Politika mind ezek után is tsak a' mara-
 dott, a' mi az előtt volt. A' ditsőségnek ki óltha-
 tatlan szemjuhozása az ő fő tulajdonsága. Néki
 ebben egy forma szolgálatot kellett tenni a' fegy-
 vernek és a' Kötéseknek. Az Amiensi Kötés alighogy
 meg kötöttet vala, midön már az ujjabb erőszá-
 koskodásokra jel adatott. Két független Státusok,
 Helvétzia és Hollandia, olyan Országlás módját
 kéntelenítették béveenni, a' melly őket Frantzia
 tartományokká változtatta, s a' mellynek a' hadako-
 zás meg ujjólása vala a' következése. A' szárazon
 való bekesség azonközben megmaradott vala, a'
 mellyre a' Német birodalom véghetetlen áldozatok
 által tehetett szert. Ezen békességes időközben
 ütöttek bé a' Frantziák Hannoverába, egy olyan
 tartományba, a' mellyre a' közöttök és az Anglu-
 sok között való hadakozás telyességgel nem tarto-
 zott, e' közben zárták ök bé a' Német Országi ki-
 kötőhelyeket az Anglus zászlók előtt, és e' köz-
 ben történt nem soká azután, hogy a' Német biro-
 dalmat olly módon meg bántották, a' mely ennek
 betsületét leg mélyebben meg sebhette. A' Néme-
 tek nem állottak boszszút a' Printz *Enghien* haláláért,
 hanem el nem fogják ök ezt a' történetet soha fe-
 lejtteni. A' Lünevilleri Kötésben megígértetett, hogy
 az Olasz Országi Respublikáknak függetlenségek fenn-
 tartatik; Napoleon azonban a' leg meg határozottabb
 ígéretekkel ellenkezőleg feltette önön fejére a' Vas

Koronát, Génua Fr. országhoz tsatoltatott. Tsaknem ez a' sors érte a' Lukkai Respublikát is: a' melly történetek előtt kevés hónapokkal azt igéerte vala önnön népe és egész Európa előtt Napoleon, hogy a' maga birodalmának határait tovább terjeszteni soha nem fogja. Ennek felette, az Orosz birodalommal való Kötései közzül az egygyik arra kötelezte Frantzia országot, hogy a' Szárdiniai Királynak pótolja-ki a' kárát Olasz országban: a' melynek bételyesítése helyett ellenben Fr. ország mindent a' magáévá tett, a' mi által ez a' pótlás meg esheetett volna. Portugallia azon iparkodott, hogy neutrális maradhasson; drágán kéntelenített ő tsak e' néhány szempillántatny: és megtsaló bátorságot is vásárolai magának. A' Portát is ki nem vévén, a' ki még az Egyiptomba és Syriába való béütésekről el nem felejtkezett vala, már egy Hatalmasság sem találtatott Európában, a' melly valamely önkényen való megtámadtatásnak még tárgyává nem vált volna. A' tselekedetek által való megtámadtatásokhoz tsatoltatott társúl a' sok egyéb sertegetés' és motkolódás' módja. Egy Újságlevél a' melly magát az Országlószék hangjának lenni hirdette, a' Koronás Fejek ellen intéztetetett sertegető irásoknak árkhivumjokká vált vala. Ezen meg bántások között egy sem vólt olyan, hogy egyszersmind Pruszsziát is ne illette volna: ennek felette ugy nézettetvén az Europai Státusok mint ugyan azon egy Familia tagjai: már elégségesen megmútatta a' tapasztalás, hogy egygyiknek rendkívül való meg erősödése, a' többeket mindnyájokat veszedelemmel fenyegeti, 's a' melyre nézve az egygyiknek fenyegettetése annak védelmezésé-

re a' többeket is kötelezi. Hanem tsakugyan szükséges lézen itt mindenek felett azokat a' körül-állásokat különösebben előadnunk, a' mellyekből Frantzia országnak ellenünk való maga viselete ki fog tetszeni. —

„Szükségtelen lenne mindent előszámlálni, a' mit *Napoleon* Pruszsziának köszönhet. Pruszszia volt a' Hatalmasságok között az első, a' ki *Napoleont* megesmerte. Őtet a' neutralisság mel- lől semmi fenyegetések semmi ígéretek el nem von- hatták. A' mit tsak a' kötelesség egy jó szomszéd- tól megkívánhat, azt Pruszszia 6 esztendő alatt Fr. ország eránt telyes mérték szerént telyesítette. Sőt többet tselekedett. Pruszszia betsülté azt a' Nemzetet, a' melly hasonlóképpen megtanulta volt háboruban és békességben betsülni a' Pruszsus nemzetet. Valosággal esmerte az ő fő Kormányo- zójának elmés voltát. Ezekre az időkre *Napoleon* nem emlékezik többé. Pruszszia megengedte az ő Hannoverába való béütését; a' melly nagy hiba volt: erre nézve azon törekedett, hogy mennél előbb ellene állhasson ezen tekintetben *Napoleon*- nak. Ajánlást is tett volt felőlle Angliának: de ez nem fogadta-el a' Pruszszia által tétetett feltétele- ket; a' melyhez képpest Pruszszia nem gondolha- tott egyebet, a' mi által a' Fr. ország' előre siető lépé- seit kevesebbé ártalmasakká tehesse, hanem tsak azt, hogy szabjon egy olyan határt Fr. ország' elei- be, a' mellyet ez, által ne lépjen.

„*Napoleon* forma szerént megigerte volt, hogy az Északi Státusoknak neutralitassok ellen semmit tenni nem fog, azok ellen semmi erőszakat el nem követ, különösen pedig a' Hannoverában

fekvő Fr. sereg' számát nevelni telyosséggel nem fogja. Alig tette vala ezen ígérletét, hogy azonnal megszegte. Minden tudja, miként fogatta-el Rumboldot erőszakosan (Hamburgban); miként tsikort adót, költsön nevezet alatt, a' *Hannover városoktól*, mintha éppen hadat viseltek volna Fr. ország ellen. A' Király jól érezte, mely sokban álljon neki az ezen országgal való békesség: hanem minden áldozatai mellett is kedvellette az ő szíve a' békeséget. A' több Udvarok türedelme nem tartott olyan sokáig, mint a' Királyé, melyre nézve a' hadakozás a' szárazon is ismét elkezdődött vala (t. i. tavaly). Pruszszia ekkor a' leg terhesebb környüllállások között szemlélte lenni magát. Hogy Fr. országot megtartóztathassa attól, hogy Hannoverba több sereget küldjön, megígérte neki a' Király, hogy meg nem engedi hogy arra valaki rá üsö, a' melyhez a' Schwédek és Oroszok már hozzá készültek vólt. Ezen szempillantattól fogva a' Fr. ország és Pruszszia között való barátságából következő egész terhet ezen utolsónak kellett viselni, a' nélkül, hogy valami haszon térült volna abból ő reá: 's több az, a' mi a' dolgok tsudálatos folyamotjokból következett, hogy a' midőn Pruszszia tsak neutrális, tsak egy részre nem hajló akart lenni, úgy látszott, még pedig a' Szövetséges Hatalmasságoknak károkra, hogy már nem tsak neutrális vólt. Ezen állapotjából Pruszsziának minden nyereség Fr. ciszágra térült; minden nap olyan össze bonyolodások fenyegették a' Királyt, a' mellyek neki rettenetesek, a' Napoleon plánumainak ellenben kedvezők voltak.

(A' többől következik.)

P. D.